

271

Aralık 2023

İKV DEĞERLENDİRME NOTU

AB'NİN YEŞİL İTTİFAKLARI: NORVEÇ VE
JAPONYA

Bared Çil
İKV Uzman Yardımcısı

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI

www.ikv.org.tr

AB'nin Yeşil İttifakları: Norveç ve Japonya

Bared Çil, İKV Uzman Yardımcısı

AB'nin 2050 yılına kadar iklim nötr olma, 1990 yılına kıyasla 2030 yılında sera gazı emisyonlarını %55 azaltma ve 2030 yılına kadar 3 milyon yeni ağaç dikilmesi hedeflerini kapsayan Yeşil Mutabakat mevcut yasaları gözden geçirmenin yanı sıra dögüsel ekonomi, binaların yenilenmesi, biyoçeşitlilik, tarım ve inovasyon alanlarında yeni düzenlemelerin yapılmasını kapsamaktadır. Avrupa'da iklim değışikliği ve çevresel sürdürülebilirlik konularında bir öncü olarak kabul edilen bu girişim, dünya genelinde de etkili bir dönüşümün öncüsü olabilir.

Yeşil Mutabakat aynı zamanda, enerji güvenliğini artırarak enerji ve ekonomik bağımlılığı azaltmayı ve yenilenebilir enerjiye geçişı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Avrupa için sadece iklim değışikliği ile mücadelede değil, aynı zamanda enerji verimliliği ve ekonomik büyüme açısından da büyük öneme sahiptir. Ayrıca, Yeşil Mutabakat, sürdürülebilirlik ve çevresel bilincin küresel bir öncelik haline geldiği bir dönemde, Avrupa dışında diğer coğrafyalar için de bir model sunmaktadır.

Yeşil Mutabakat'ın başarısı için diğer bölgelerin de çevresel sürdürülebilirlik ve iklim eylemlerine daha fazla odaklanmaları teşvik edilmelidir. Yeşil Mutabakat'ın, küresel iklim krizi ve çevresel sorunlara karşı küresel bir dayanışma ve iş birliği çağırısı olarak da tanımlandığı düşünöldüğünde AB bu vizyonu hayata geçirerek, küresel ölçekte daha temiz, daha sağlıklı ve daha sürdürülebilir bir gelecek için önemli bir rol üstlenmektedir.

AB'nin Yeşil İttifakları, Yeşil Mutabakat'ın sadece Birlik sınırları içinde değil, aynı zamanda küresel düzeyde çevresel sürdürülebilirliği teşvik etme çabalarının bir parçası olarak öne çıkmaktadır. İklim değışikliği ve çevresel sorunlar, uluslararası iş birliği gerektiren küresel sorunlardır ve bu nedenle Norveç ve Japonya gibi ölkelerle kurulan bu ittifaklar, bilgi, kaynak ve deneyim paylaşımı yoluyla Birliğin çok daha geniş bir etki alanına sahip olmasını sağlayacaktır. Yeşil Mutabakat'ın hedeflerine ulaşılması, uluslararası iş birliği ve dayanışma ile daha da güçlenirken, aynı zamanda diğer bölgelere de benzer çabaları teşvik etmek için bir örnek teşkil edebilir. Bu ittifaklar, sadece Avrupa için değil, tüm dünya için daha sürdürülebilir bir geleceğe doğru ilerlemek için önemli bir araç olabilir.

Avrupa Yeşil Mutabakatı Nedir?

Avrupa Yeşil Mutabakatı, Avrupa Komisyonu tarafından Avrupa Birliği'ni (AB) 2050 yılında iklim nötr hale getirmeyi amaçlayan ve 2020'de onaylanan bir politika girişimidir. Bu mutabakat, mevcut yasaları iklim açısından gözden geçirmeyi ve ayrıca döngüsel ekonomi, bina yenileme, biyoçeşitlilik, tarım ve inovasyon konularında yeni mevzuatlar getirmeyi kapsamaktadır.

Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın Avrupa'nın "Ay'a ayak basan ilk adam anı" olacağını belirtmiş ve Frans Timmermans'ı Avrupa Yeşil Mutabakatı'ndan Sorumlu Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı olarak atamıştır. 13 Aralık 2019'da AB Konseyi, Polonya'yı dışarıda bırakarak planı uygulamaya devam etme kararı almıştır. 15 Ocak 2020'de AP daha yüksek hedef talepleriyle birlikte mutabakatı destekleme yönünde oy kullanmıştır. Bir yıl sonra, sera gazı emisyonlarının 2030 yılında 1990 yılına kıyasla %55 daha düşük olmasını öngören Avrupa İklim Yasası kabul edilmiştir. 55'e Uyum Paketi¹, AB'nin bu hedefe nasıl ulaşmayı planladığını detaylandıran geniş bir mevzuat önerisidir.²

Yeşil Mutabakat kapsamında atılan adımları kısaca şu şekilde sıralamak mümkündür:

- 11 Aralık 2019: Avrupa Yeşil Mutabakatı sunuldu.
- 14 Ocak 2020: Avrupa Yeşil Düzeni Yatırım Planı ve Adil Geçiş Mekanizması sunuldu.
- 4 Mart 2020: Avrupa İklim Paketi hakkında bölgeleri, yerel toplulukları, sivil toplumu, iş dünyasını ve okulları bir araya getirmeye ilişkin bir kamu istişaresi düzenlendi.
- 10 Mart 2020: GAB ekonomisinin geleceğini şekillendiren Avrupa Sanayi Stratejisi kabul edildi.
- 11 Mart 2020: Sürdürülebilir kaynak kullanımına odaklanan Döngüsel Ekonomi Eylem Planı önerisi yapıldı.
- 20 Mayıs 2020: Gıda sistemlerinin sürdürülebilirliğini artırmak amacıyla Tarladan Sofraya Stratejisi ve hassas doğal kaynakların korunmasına odaklanan 2030 AB Biyoçeşitlilik Stratejisi sunuldu.
- 8 Temmuz 2020: Tamamen karbonsuzlaştırılmış, daha verimli ve birbirine bağlı bir enerji sektörüne giden yolu açmak için enerji sistemi entegrasyonu ve hidrojene yönelik AB stratejileri benimsendi.
- 12 Temmuz 2020: Sürdürülebilir faaliyetlere yönelik sınıflandırma, yeşil aklamayı (*greenwashing*) azaltmak ve yatırımcıların yeşil seçenekleri seçmesine yardımcı olmak için yürürlüğe girildi.
- 17 Eylül 2020: 2030 İklim Hedefi Planı sunuldu.
- 9 Aralık 2020: Avrupa İklim Paketi yürürlüğe girdi.
- 27 Mayıs 2021: AB ile Japonya arasında Yeşil İttifak oluşturuldu.
- 14 Temmuz 2021: Avrupa Komisyonu tarafından sunulan ve Avrupa Yeşil Mutabakatı hedeflerine ulaşmaya yönelik çok sayıda mevzuat önerisini içeren *Fit for 55* Paketi sunuldu.

¹ European Council, Fit for 55, <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>, Erişim Tarihi: 13 Eylül 2023

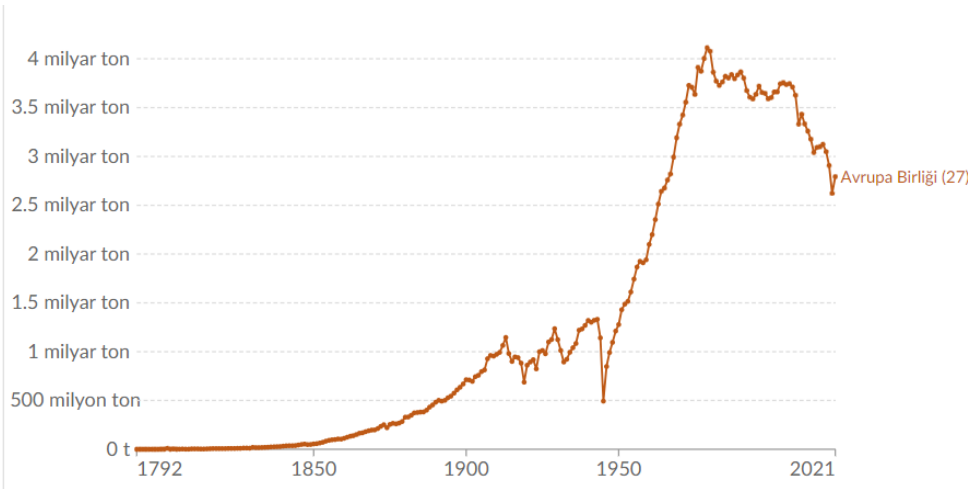
² Euractiv, "EU Commission unveils 'European Green Deal': The key points", 12.12.2019, <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/eu-commission-unveils-european-green-deal-the-key-points/>, Erişim Tarihi: 13 Eylül 2023

- 5 Nisan 2022: Eylem planı kapsamında, şirketler tarafından öne sürülen yeşil iddiaların kanıtlanmasına yönelik yasa teklifi, AB'de ambalaj ve ambalaj atıklarına ilişkin gerekliliklerin gözden geçirilmesi, biyolojik bazlı, biyolojik olarak parçalanabilen ve gübreleştirilebilen plastiklere ilişkin yeni politika çerçevesi ve mikroplastik kirliliğinin çevre üzerindeki etkisini azaltmaya yönelik önlemler girişimleri benimsendi.
- 24 Nisan 2023: AB ile Norveç arasında Yeşil İttifak oluşturuldu.
- 1 Ekim 2023: Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizması uygulanmaya başlandı.³

AB, Yeşil Mutabakat kapsamındaki önceliklerini ve hedeflerini asgari 1 trilyon avro yatırım öngören bir yatırım planı (*InvestEU*) aracılığıyla finanse etmeyi planlamaktadır. Ayrıca AB'nin belirtilen hedeflere ulaşabilmesi için 2030 yılına kadar yılda yaklaşık 260 milyar avro yatırıma ihtiyaç duyulacağı tahmin edilmektedir.⁴ Yatırım planının yanı sıra dünyanın en büyük sivil destek mekanizması *Ufuk 2020*'nin devamı niteliğindeki *Ufuk Avrupa Programı* altında destek sağlayacaktır.⁵

AB'nin 1790'lardan günümüze kadar olan yıllık CO₂ emisyonlarına bakıldığında 1800'lerin ortasında artmaya başlayan bu emisyonların 1979 yılında 4 milyar tona ulaşarak zirve yaptığı ve ardından kademeli olarak düşerek 2,70 milyar ton seviyelerine gerilediği görülmektedir. 1943-1945 yıllarında düşüşe geçen emisyonlar 1945 yılından sonra hızla yükselmiştir. 1990'dan bu yana 2019'da emisyonları %25 oranında düşüren AB, 1990'ı baz alarak 2030 yılına kadar %55'lik bir azaltım ve 2050 yılında iklim nötr olmayı hedeflemektedir.

Grafik 1: Yıllık CO₂ Emisyonları (milyar ton)

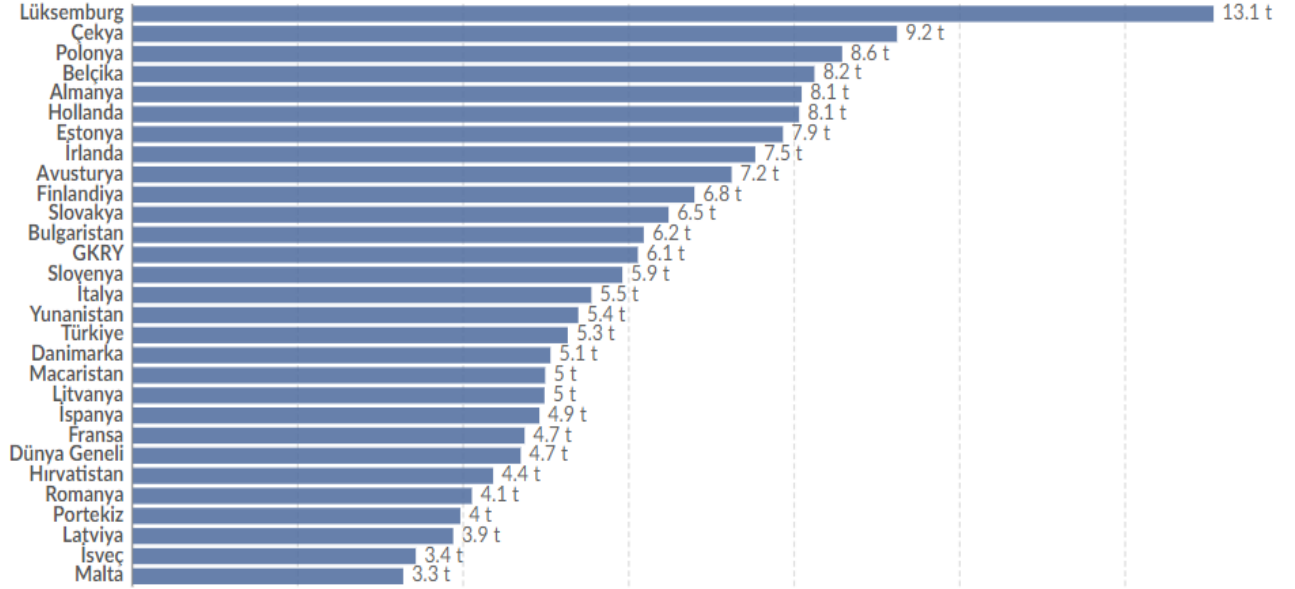
³ European Commission, Carbon Border Adjustment Mechanism, https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en, Erişim Tarihi: 14 Eylül 2023

⁴ European Commission, Financing the green transition: The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism, 14 Ocak 2020, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_17, Erişim Tarihi: 14 Eylül 2023

⁵ European Commission, Horizon Europe, https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en, Erişim Tarihi: 13 Eylül 2023

2021 yılı için ülke bazında CO₂ emisyonları ele alındığında, Lüksemburg'un büyük bir farkla, 13,1 ton ile en üst sırada olduğu görülmektedir. Dünya genelinde 4,7 ton olan bu değer Türkiye'de 5,3 tondur. En düşük emisyonu sahip AB ülkesi ise 3,3 ton ile Malta'dır.⁶

Grafik 2: Ülkelerin CO₂ Emisyonları (ton)

Yeşil Mutabakatın Kapsamı

Temiz Enerji

Günümüzde AB'deki sera gazı emisyonlarının %75'i enerji üretimi ve kullanımından kaynaklanmaktadır. Bu çerçevede Yeşil Mutabakat kapsamında belirlenen temel ilkeler, enerji verimliliğine öncelik vermek, büyük ölçüde yenilenebilir kaynaklara dayalı bir enerji sektörü geliştirmek, uygun fiyatlı AB enerji arzını güvence altına almak ve tamamen bütünleşmiş ve dijitalleşmiş bir AB enerji piyasasına sahip olmaktır.⁷

2020'de Avrupa Komisyonu daha yeşil ve daha temiz bir enerji geleceğine yönelik stratejisini açıklamıştır. AB Enerji Sistemi Entegrasyonu Stratejisi, döngüsel bir sisteme ulaşmaya yönelik önlemleri ve daha fazla doğrudan elektrifikasyona ve ayrıca temiz yakıtların (hidrojen dahil) geliştirilmesine yönelik önlemleri içeren bir enerji geçişi için çerçeve görevi görmektedir. Hidrojenin bu sismik değişimde oynayacağı özel rol için 10 Mart 2020'de Avrupa Temiz Hidrojen İttifakı kurulmuştur.⁸

AB'nin temiz enerji alanında önümüzdeki dönemdeki adımları şu şekilde açıklanmıştır:

⁶ Our Data in World, Per Capita CO₂ Emissions 2021, <https://tinyurl.com/2u7v67hu>, Erişim Tarihi: 14 Eylül 2023

⁷ European Commission, Clean Energy, 11 Aralık 2019, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_19_6723, Erişim Tarihi: 14 Eylül 2023

⁸ European Commission, European Clean Hydrogen Alliance, https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy/industrial-alliances/european-clean-hydrogen-alliance_en, Erişim Tarihi: 15 Eylül 2023

- Enerji sistemlerinin birbirleriyle bağlantısının kurulması ve yenilenebilir kaynakların enerji sistemlerine daha fazla entegre edilmesi
- Modern altyapının ve yaratıcı teknolojilerin teşvik edilmesi
- Enerji verimliliği ve ürünlerin eko-dizaynının desteklenmesi
- Doğal gaz sektörünün karbondan arındırılması ve sektörler arası akıllı entegrasyon
- Tüketicinin güçlendirilmesi ve Üye Devletlerin enerji fakirliği ile mücadele etmesi
- Temiz enerji kaynaklarının daha iyi paylaşımı için sınır ötesi ve bölgesel iş birliğinin artırılması
- AB enerji standartlarının ve teknolojilerinin küresel düzeyde teşvik edilmesi
- AB'nin açık deniz rüzgâr potansiyelinden azami düzeyde faydalanılması

Yeşil Mutabakat Sanayi Planı

Yeşil Mutabakat Sanayi Planı, Avrupa'nın net sıfır sanayiinin rekabet gücünü arttırmakta ve iklim nötrlüğüne geçişi hızlandırmaktadır. Bunu, Avrupa'nın iklim hedeflerini karşılamak için gereken net sıfır teknolojiler ve ürünler için AB'nin üretim kapasitesinin artırılmasına yönelik daha destekleyici bir ortam yaratarak yapmaktadır. AB'nin net sıfır yeni girişim ekosisteminin değeri 2020'den bu yana ikiye katlanarak, 2021'de 100 milyar avronun üzerine çıkmıştır. 2022'de AB'de rüzgâr ve güneş enerjisi üretim kapasitesi 2020'ye göre %25 artışla 400 GW'ı aşmıştır. Avrupa ekonomisinde 2000 yılında 3,2 milyon olan çevre odaklı mesleklerin sayısı 2019'da 4,5 milyona yükselmiştir.

Plan dört önemli temel üzerine kurulmuştur:

- Tahmin edilebilir ve basitleştirilmiş mevzuatlar,
- Finansmana hızlı erişim,
- Vasıflı çevreci çalışanlar yetiştirmek,
- Dayanıklı tedarik zincirleri için açık ticaret.

Tahmin edilebilir ve basitleştirilmiş mevzuatlar, daha kolay, daha hızlı ve daha öngörülebilir bir çerçeve oluşturmak, ham maddeler için gereken hacimleri güvence altına almak ve kullanıcıların yenilenebilir enerji kaynaklarının düşük maliyetlerinden yararlanabilmesini sağlamak anlamına gelmektedir. Bu çalışma, Net-Sıfır Sanayi Yasası, Kritik Ham Maddeler Yasası ve Elektrik Piyasasında Reform Önerisi ile desteklenmektedir. İkinci temel olan finansmana hızlı erişim, Avrupa'da temiz teknoloji üretimine yönelik yatırım ve finansmanı hızlandırmayı amaçlamaktadır. Komisyon, Üye Devletlerin yeşil geçişi hızlandırmak için gerekli yardımı sağlamasını kolaylaştırırken, Tek Pazar içerisinde adil bir ortam hedeflemektedir. Komisyon ayrıca *REPowerEU*, *InvestEU* ve İnovasyon Fonu'na odaklanarak temiz teknoloji inovasyonu, üretimi ve dağıtımını finanse etmek için mevcut AB fonlarının kullanımını kolaylaştıracaktır.

Yeni teknolojilerdeki büyümeyle birlikte, bu sektördeki vasıflı işçilere olan ihtiyaç büyük bir artış gösterecektir. Yeşil geçiş için gerekli eğitimlerin verilebilmesi için Komisyon yeşil dönüşüm endüstrisi alanında eğitim programlarının yaygınlaştırılmasını sağlayarak eğitim temelli bir yaklaşımla vasıflı işçiler yetiştirebilmek için Net-Sıfır Endüstri Akademilerinin kurulmasını sağlayacak ve ilgili sektörlerde üçüncü ülke vatandaşlarının AB işgücü piyasalarına erişimini kolaylaştıracak, gerekli eğitimlerin verilebilmesi için kamu ve özel finansmanı teşvik etmeye ve uyumlu hale getirmeye yönelik çalışmalar yapmaktadır. Açık ve adil ticareti kolaylaştırmak için Komisyon AB'nin Serbest Ticaret

Anlaşmaları ağını ve ortaklarla diğer iş birliği biçimlerini geliştirmeye devam edecek ve Tek Pazarı haksız ticari uygulamalara karşı korumaya da devam edecektir.⁹

Malzeme israfının azaltılmasına odaklanacak bir sürdürülebilir ürünler politikasının da uygulamaya koyulması öngörülmektedir. Bu sayede ürünlerin yeniden kullanılması ve geri dönüşüm süreçlerinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Özellikle odaklanılan alanlar arasında “tekstil, inşaat, taşıtlar, piller, elektronik ve plastik” yer almaktadır.¹⁰ AB, atıklarını AB dışına ihraç etmeyi bırakması gerektiği ve bu nedenle atık sevkiyatı ve yasa dışı ihracata ilişkin kuralları yeniden gözden geçirmesi gerektiği görüşündedir. AB, Komisyonun aynı zamanda daha döngüsel iş modellerini teşvik etmesi amacıyla ömrünü tamamlamış araçlara ilişkin kuralları da gözden geçirmeyi teklif edeceğini belirtmiştir. Komisyon, Avrupa'nın yeşil yatırım atağının 2030 yılına kadar yıllık ek 350 milyar avroya mal olacağını tahmin etmektedir.¹¹

İnşaat ve Yenileme

Bu politika alanı, halihazırda sürdürülemez olan yöntemlerle ilgili olarak inşaat ve yenileme süreçlerini hedeflemektedir. İnşaat sürecinde yenilenemeyen birçok kaynak da kullanılmaktadır. Bu nedenle plan, binaların iklim koşullarına dayanıklı hale getirilmesi, dijitalleşmenin artırılması ve binaların enerji performansını çevreleyen kuralların uygulanması gibi enerji verimli bina yöntemlerinin kullanımının teşvik edilmesine odaklanmaktadır. Bu maliyetleri finanse edemeyenlerin enerji faturalarını düşürmek amacıyla sosyal konutlar da yenilenecektir. Bu süreçler sırasında ortaya çıkan kirliliği azaltmak için tüm binaların yenileme oranını üç katına çıkarmayı hedeflemektedir.¹²

Dijital teknolojiler Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın çevresel hedeflerine ulaşmada önemlidir. Gelişmekte olan dijital teknolojiler, eğer doğru şekilde uygulanırsa, çevre sorunlarının çözümünde kritik bir rol oynama potansiyeline sahiptir. Akıllı şehir hareketliliği, hassas tarım, sürdürülebilir tedarik zincirleri, çevresel izleme ve felaket tahmini sadece birkaç örnektir.¹³

Çiftlikten Sofraya

Çiftlikten Sofraya stratejisi, gıdanın sürdürülebilirliği konusunun yanı sıra üreticilere verilen desteği de gözletmektedir. Bu kaynakların üretim ve transfer yöntemleri, AB'nin iklim dostu bir yaklaşım olarak kabul ettiği ve verimliliği artırmayı da amaçlayan yöntemlerdir. Spesifik hedefler arasında kimyasal pestisit kullanımının azaltılması, sağlıklı gıda seçeneklerinin bulunabilirliğinin artırılması ve tüketicilerin ürünlerin sağlık

⁹ European Commission, “The Green Deal Industrial Plan”, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/green-deal-industrial-plan_en, Erişim Tarihi: 8 Kasım 2023

¹⁰ Green Facts, The Essentials of the “Green Deal” of the European Commission, <https://www.greenfacts.org/en/europe-green-deal-2019/1-2/index.htm#0>, Erişim Tarihi: 15 Eylül 2023

¹¹ EUR-Lex, COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS A new Circular Economy Action Plan For a cleaner and more competitive Europe, 11 Mart 2020, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1583933814386&uri=COM:2020:98:FIN>, Erişim Tarihi: 15 Eylül 2023

¹² European Commission, Building and renovating, 11 Aralık 2019, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_19_6725, Erişim Tarihi: 13 Eylül 2023

¹³ IEA, The potential of digital business models in the new energy economy, 7 Ocak 2022, <https://www.iea.org/articles/the-potential-of-digital-business-models-in-the-new-energy-economy>, Erişim Tarihi: 13 Eylül 2023

derecelerini ve sürdürülebilirliğini ürün ambalajından anlamalarına yardımcı olmak yer almaktadır.¹⁴

Bu programın hedefleri 2030 yılına kadar AB tarımının %25'ini organik hale getirmek, pestisit kullanımını yarı yarıya ve gübre kullanımını %20 azaltmak, tarımda antimikrobiyal kullanımını %50 azaltmak, gıda israfını %50'ye kadar düşürmek, besinlerin tükenmesini en az %50 azaltmak, sürdürülebilir gıda etiketleri oluşturmak ve konuyla ilgili Ar-Ge çalışmalarına 10 milyon avro tahsis etmeyi içermektedir.¹⁵

Sıfır Kirlilik Eylem Planı

Sıfır Kirlilik Eylem Planı, 2050 yılına kadar "tüm kaynaklardan" kirlilik yaratmamayı, havayı, suyu ve toprağı temizlemeyi amaçlamaktadır. Bu planda, Çevre Kalitesi standartlarının karşılanması ve tüm endüstriyel faaliyetlerin toksik olmayan ortamlarda gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Tarım ve kentsel endüstrilerin su yönetimi politikaları, "zarar vermeme" politikasına uyacak şekilde göz ardı edilerek, bu hedefe ulaşmak için çevreyi tehdit eden mikro plastikler ve ilaç gibi kimyasallar gibi zararlı kaynakların ikame edilmesi amaçlanmaktadır. Bu program Tarladan Sofraya stratejisine, aşırı besin maddelerinden kaynaklanan kirliliğin azaltılmasına ve sürdürülebilir üretim ve taşıma yöntemleriyle yardımcı olacaktır.¹⁶

Sürdürülebilir Hareketlilik

Ulaşımdan kaynaklanan emisyonların azaltılması, Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamındaki bir diğer hedef alanıdır. Karayolu, deniz ve hava taşımacılığında sürdürülebilir ve alternatif yakıtların benimsenmesini artıran ve içten yanmalı motorlu araçlara yönelik emisyon standartlarını sabitleyen bu plan, işletmelerin ve halkın kullanımına sürdürülebilir alternatif çözümler sunmayı da amaçlamaktadır. Çözüm olarak akıllı trafik yönetim sistemleri ve uygulamalarının geliştirilmesi ve yük dağıtım yöntemlerinin, tercih edilen yolların kara veya deniz yolu olacak şekilde değiştirilmesi amaçlanmaktadır. Toplu taşımadaki değişiklikler, kirliliğin yanı sıra toplu taşıma trafiğini de azaltması hedeflenmektedir.¹⁷ Buna bağlı olan Tek Avrupa Gökyüzü planı güvenliği, uçuş verimliliğini ve çevre dostu koşulları artırmak amacıyla hava trafik yönetimine odaklanmaktadır.¹⁸

Biyçeşitlilik

Avrupa Birliği'nin biyolojik çeşitliliğinin korunmasına yönelik bir strateji 2021 yılında ortaya koyulmuştur. Ormanların ve deniz alanlarının yönetimi, çevrenin korunması ve türlerin ve ekosistemlerin kaybı konusunun ele alınması bu hedef alanın unsurları olarak yer almaktadır. Biyoçeşitlilik Stratejisi, Avrupa Birliği'nin iklim değişikliğini azaltma

¹⁴ Food Navigator Europe, EU 'farm to fork' strategy aims to feed sustainable food system, 17 Mart 2020, <https://www.foodnavigator.com/Article/2020/03/17/EU-farm-to-fork-strategy-aims-to-feed-sustainable-food-system>, Erişim Tarihi: 18 Eylül 2023

¹⁵ European Commission, Farm to Fork Strategy, Mayıs 2020, https://food.ec.europa.eu/system/files/2020-05/f2f_action-plan_2020_strategy-info_en.pdf, Erişim Tarihi: 18 Eylül 2023

¹⁶ Green Facts, The Essentials of the "Green Deal" of the European Commission, <https://www.greenfacts.org/en/europe-green-deal-2019/1-2/index.htm#0>, Erişim Tarihi: 15 Eylül 2023

¹⁷ European Commission, Sustainable Mobility, 11 Aralık 2019, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_19_6726, Erişim Tarihi: 18 Eylül 2023

¹⁸ European Commission, Mobility and Transport, 15 Eylül 2023, https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/single-european-sky-new-framework-interopability-rules-2023-09-15_en, Erişim Tarihi: 18 Eylül 2023

stratejisinin önemli bir parçasıdır. Avrupa bütçesinin iklim değişikliğiyle mücadeleye ayrılan %25'inin büyük bir kısmı biyolojik çeşitliliğin yeniden tesis edilmesine ve doğa temelli çözümlere tahsis edilmiştir.

AB Biyoçeşitlilik Stratejisi, 2030 yılına kadar şunları hedeflemektedir:

- Özellikle eski ormanlardan oluşan deniz ve kara bölgelerinin %30'unu korumak,
- Üç milyar ağaç dikmek,
- En az 25.000 kilometrelik nehirleri restore ederek serbest akışlı hale getirmelerini sağlamak,
- Pestisit kullanımını %50 azaltmak,
- Organik tarıma teşvik,
- Tarımda biyoçeşitliliği artırmak,
- Tozlaştırıcıların azalmasını tersine çevirmek,
- Yıllık 20 milyar avroluk bir bütçe ayırarak iş uygulamalarının bir parçası haline getirmek.¹⁹

Pek çok tartışmanın ardından Temmuz 2023'te AP, 2030 yılına kadar AB topraklarının %20'sinde doğayı restore etmeyi amaçlayan Doğa Restorasyon Yasası'nı kabul etmiştir.²⁰

Sürdürülebilir Finans

Sürdürülebilir finans, çevresel bir hedefi izleyen finansal düzenlemeler, standartlar, normlar ve ürünler dizisidir. Büyüme hedefini korurken, acentelerini finanse ederek finansal sistemin ekonomi ve nüfusla bağlantı kurmasına olanak tanımaktadır. Uzun süredir devam eden konsept, tarafların finansman akışlarını düşük sera gazı emisyonlarına ve iklime dirençli kalkınmaya yönelik bir yolla tutarlı hale getirmeleri gerektiğini öngören Paris İklim Anlaşması'nın kabul edilmesiyle desteklenmiştir. Sürdürülebilir finans, Avrupa Yeşil Anlaşması'nda ve diğer uluslararası anlaşmalarda halihazırda kilit bir rol oynarken, COVID-19 salgınından sonra rolü daha da önemli hale gelmiştir.²¹

2015 yılında Birleşmiş Milletler, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir ekonomiye geçişi yönlendirmek için 2030 gündemini kabul etmiştir. 193 ülkeyi kapsayan bu taahhüt 17 amaç ve 169 hedeften oluşmaktadır. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, gezegenin korunması da dahil olmak üzere mevcut küresel zorlukların üstesinden gelmeyi hedeflemekteydi. Sürdürülebilir finans bu hedeflere ulaşmanın temel taşı haline gelmiştir.²²

¹⁹ European Commission, Biodiversity Strategy for 2030, https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en#the-new-eu-wide-biodiversity-strategy-will, Erişim Tarihi: 18 Eylül 2023

²⁰ CNN, Europe agrees landmark nature and climate deal after tense negotiations, 12 Temmuz 2023, <https://edition.cnn.com/2023/07/12/europe/eu-nature-restoration-law-climate-intl/index.html#:~:text=The%20European%20Parliament%20on%20Wednesday,land%20and%20sea%20by%202030.>, Erişim Tarihi: 18 Eylül 2023

²¹ United Nations Climate Change, Paris Agreement, Kasım 2015, https://unfccc.int/files/meetings/paris_nov_2015/application/pdf/paris_agreement_english.pdf, Erişim Tarihi: 18 Eylül 2023

²² European Commission, Overview of Sustainable Finance, https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en, Erişim Tarihi: 18 Eylül 2023

AB'nin Yeşil İttifakları

Japonya

27 Mayıs 2021 tarihinde AB ve Japonya, iklim değişikliğiyle mücadele ve yeşil dönüşüm konusunda iş birliği yapmak üzere bir "Yeşil İttifak" kurmuştur. Bu ikili anlaşma, iki tarafın 2050 yılına kadar karbon nötr olma hedefini paylaştığını ve bu hedefe ulaşmak için birlikte çalışacağını teyit etmektedir. Japonya'nın karbon emisyonlarına bakıldığında, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında daha sabit bir şekilde ilerlediği görülmektedir. 1990'da 8,83 ton olan emisyon değeri, 2019'da 8,54 ton olarak kayıtlara geçmiştir. Diğer Asya ülkelerinden Çin ve Güney Kore'ye bakıldığında bu değerler 1990'da Çin için 1,91 ton, Güney Kore'de ise 5,78 ton olarak kayıtlara geçmişken, 2019'daki değerler Çin için 7,61 ton, Güney Kore için ise 11,8 ton şeklindedir.

AB ve Japonya arasındaki anlaşma, çevre ve sürdürülebilirlik odaklı bir iş birliğini içermektedir. Bu iş birliği, sürdürülebilir finans ürünlerinin geliştirilmesi ve yeşil yatırımların teşvik edilmesi, karbon fiyatlandırma politikalarının oluşturulması ve uygulanması, temiz enerji kaynaklarına, enerji verimliliğine ve enerji depolama teknolojilerine odaklanarak temiz enerji kullanımının artırılması, ayrıca çevre dostu ulaşım, sıfır atık yönetimi ve döngüsel ekonomi gibi diğer yeşil teknolojilerin geliştirilmesi ve uygulanması konularını kapsamaktadır. Bu iş birliği, iki tarafın çevresel sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği ile mücadele konularında ortak adımlar atmalarını hedeflemektedir.²³

AB ve Japonya, 2050 yılına kadar iklim açısından nötr hale gelme amacını paylaşmaktadır. Yeşil İttifak, her iki tarafın COP26'da başarılı bir sonuç elde etmek için birlikte çalışacaklarını ve COP15'te gerçekçi bir 2020 sonrası küresel biyoçeşitlilik çerçevesi konusunda uzlaşmayı hedefledikleri anlamına gelmektedir.

İttifak'ın öncelikli beş alanı;

- Düşük karbon teknolojilerini benimseyerek enerji dönüşümünü teşvik etmek,
- Üretim ve tüketimde daha sürdürülebilir uygulamaları teşvik ederek çevresel korumayı güçlendirmek ve biyoçeşitliliği korumak,
- Düşük karbon teknolojilerini ve çevresel çözümleri küresel olarak yaygınlaştırmak için düzenleyici iş birliğini ve iş değişimini artırmak,
- Karbon azaltma projeleri, yenilenebilir enerji ve biyoekonomi alanlarında araştırma ve geliştirme iş birliğini pekiştirmek,
- Uluslararası sürdürülebilir finans liderliğini sürdürerek sürdürülebilir yatırımların tanımı üzerinde birleşmeye ve sürdürülebilirlikle ilgili açıklamaların tutarlılığını ve şeffaflığını desteklemek.

İki ortak, gelişmekte olan ülkelerde iklim eylemi konusunda iş birliğini teşvik etmek amacıyla uluslararası arenada yakın bir şekilde çalışmayı kabul etmektedir. Ortaklar, iklim açısından nötr ve dayanıklı toplumlara geçişi kolaylaştırmak için hükümet desteklerinin karbon yoğun fosil yakıt enerjisine yönelik aşamalı olarak sona erdirilmesi, uluslararası yenilenebilir enerji erişiminin teşvik edilmesi, azaltma ve adaptasyon çabalarına ilişkin bilgi alışverişi, güvenli ve sürdürülebilir düşük karbon teknolojilerinin uygulanmasına

²³ European Council, Towards a Green Alliance to protect our environment, stop climate change and achieve green growth, 27 Mayıs 2021, https://www.consilium.europa.eu//media/49932/eu-japan-green-alliance-may-2021.pdf?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=EU-Japan+Green+Alliance, Erişim Tarihi: 18 Eylül 2023

destek sağlama dahil olmak üzere çeşitli yollarla iklim açısından nötr ve dayanıklı toplumların oluşturulmasını desteklemektedir.²⁴

Norveç

Norveç, Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen ve Norveç Başbakanı Jonas Gahr Store tarafından atılan imzalarla 24 Nisan 2023 tarihinde, Yeşil İttifak'a ilk katılan Avrupa ülkesi olmuştur.²⁵

AB ve Norveç, 1990 seviyelerine kıyasla 2030 hedeflerine göre sera gazı emisyonlarını %55 azaltma ve 2050'ye kadar iklim nötr bir ekonomi olma taahhütlerini tekrarlamışlardır. Ayrıca, Paris Anlaşması ve COP15'te kabul edilen Biyoçeşitlilik Sözleşmesi'nin başarılı bir şekilde uygulanması için yakın iş birliği yapacaklarını duyurmuşlardır. Karbon emisyonlarına bakıldığında, Norveç 2004'te 37,7 ton ile en yüksek seviyesindeyken, bu miktar 2022 yılında 32,1 tona düşmüş durumdadır.²⁶

AB, Norveç'in katılımını sağlamadan önce, gelecekte petrolün rolü ve Arktik güvenliği gibi Norveç'in endişeli olduğu konularda güvence verebilmek için belirli adımlar atmıştır. Norveç, büyük doğalgaz ve petrol rezervlerine sahip bir ülke olarak, özellikle Ukrayna-Rusya savaşının devam etmesi nedeniyle Rusya'nın Avrupa'ya doğal gaz tedarikini kesmesi sonrasında, Avrupa'nın en büyük doğalgaz ve fosil yakıt tedarikçisi konumuna gelmiştir.

Avrupa Yeşil Mutabakatından Sorumlu Birinci Başkan Yardımcısı Frans Timmermans tarafından hazırlanan anlaşma, yeşil bir gelecek ve sıfır emisyon hedefine ulaşmak için bir dizi farklı konuya odaklanmaktadır. Bu konular arasında karbon fiyatlandırma, net sıfır sera gazı emisyonları ve dekarbonizasyon gibi çeşitli alanlar bulunmaktadır. Bunlardan başlıcaları;

- İklim adaptasyonu, karbon fiyatlandırması, karbon giderme ve karbon tutma, taşıma, kullanma ve depolama konularında iş birliği dâhil olmak üzere iklim değişikliğiyle mücadele çabalarının güçlendirilmesi,
- Biyolojik çeşitlilik kaybını, orman tahribatını ve ormansızlaşmayı durdurma ve tersine çevirme, döngüsel ekonomiyi teşvik etme ve plastiğin tüm yaşam döngüsünü ele alma, kimyasalların ve atıkların yönetimi ve sürdürülebilir okyanus yönetimi için küresel standartların geliştirilmesine odaklanarak çevresel konularda iş birliğini artırma,
- Politik ve endüstriyel iş birliklerini, Sürdürülebilir Ham Maddeler ve Batarya Değer Zinciri gibi stratejik ortaklıklarla birleştirerek Yeşil Endüstriyel Geçişi destekleme ve geliştirme,
- Deniz üstü yenilenebilir enerji kaynaklarına ve hidrojene odaklanarak temiz enerji geçişini hızlandırma,

²⁴ European Commission, The EU and Japan commit to a new Green Alliance to work towards climate neutrality, 27 Mayıs 2021, https://climate.ec.europa.eu/news-your-voice/news/eu-and-japan-commit-new-green-alliance-work-towards-climate-neutrality-2021-05-27_en, Erişim Tarihi: 18 Eylül 2023

²⁵ Norveç Belediyesi, Norway and EU establish Green Alliance, 24 Nisan 2023, <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/norway-and-eu-establish-green-alliance/id2973440/>, Erişim Tarihi: 18 Eylül 2023

²⁶ Statista, Annual carbon dioxide emissions in Norway from 1970 to 2022, Haziran 2023, [https://www.statista.com/statistics/449787/co2-emissions-norway/#:~:text=Norway%20produced%2032.1%20million%20metric,\(MtCO%E2%82%82\)%20emissions%20in%202022,](https://www.statista.com/statistics/449787/co2-emissions-norway/#:~:text=Norway%20produced%2032.1%20million%20metric,(MtCO%E2%82%82)%20emissions%20in%202022,) Erişim Tarihi: 18 Eylül 2023.

- Sıfır sera gazı emisyonu ve sıfır kirlilik hedefleri özellikle hedef alınarak taşımacılık sektörünün tamamıyla karbonsuzlaştırma,
- Döngüsel ve net sıfır ekonomilere geçişi hızlandırmak için gereken yenilikçi çevresel çözümlere yönelik küresel standartları belirlemek için ticari iş birliğini ve düzenini arttırma,
- Dekarbonizasyon, yenilenebilir enerji ve biyoekonomi alanlarında araştırma, eğitim ve yenilik konularında mevcut iş birliğini pekiştirme,
- Avrupa'yı çevresel olarak sürdürülebilir, iklim açısından nötr ve iklime dirençli bir ekonomiye giden yola sokmak için sürdürülebilir finans ve yatırımları teşvik etmek için birlikte çalışmaktır.²⁷

Doğal gaz ve petrol gibi önemli fosil kaynaklara sahip olan Norveç'in bu ittifakın bir parçası olması, iklimle ilgili gelecekte atılacak adımlar için umut verici bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç

Avrupa Yeşil İttifakı, Avrupa Birliği'nin iklim değişikliği ve çevresel sürdürülebilirlik konularında kararlı bir şekilde ilerlemesi için büyük bir adım olarak karşımıza çıkmaktadır. 2050 yılına kadar iklim açısından nötr hale gelme hedefi, AB'nin küresel liderlik rolünü üstlenmesini sağlayarak bu alandaki dönüşümün öncüsü olmasını garanti etmektedir. AB mevcut yasaları gözden geçirirken aynı zamanda döngüsel ekonomi, bina yenileme, biyoçeşitlilik, tarım ve inovasyon gibi önemli alanlarda yeni mevzuatları hayata geçirmeyi planlamaktadır.

Yeşil Mutabakat çerçevesi altında kapsamlı bir üretim ve tüketim modeli değişimi getiren AB'nin ortaya koyduğu hedeflerine ulaşabilmesi için sadece bireysel çabasının yeterli olamayacağı, diğer ülkeleri ve farklı paydaşları ortak hedefler doğrultusunda bir araya getirmesi gerektiği ortadadır. Bu kapsamda AB içerisinde paydaşlarla yeşil dönüşüm hedeflerine ulaşmak için yeni girişimlerde bulunurken dış politika ayağında da halihazırda Japonya ve Norveç ile kurulan ve önümüzdeki dönemde başka ülkelerle de yapılması öngörülen yeşil ittifaklar kuşkusuz son derece önemlidir. AB açısından son derece güçlü ticari bağlarının olduğu bu iki ülkeyle kurulan yeşil ittifaklar, Birliğin üçüncü ülkelerle akdettiği serbest ticaret anlaşmalarında giderek daha fazla çevrenin korunmasına ilişkin maddelere yer vermesi 2050 net sıfır hedeflerinin dış ticaret ilişkilerine güçlü biçimde yansımaya devam edeceğinin açık göstergeleridir.

AB tarafında yaşanan tüm bu gelişmeler aday ülke Türkiye'yi de yakından ilgilendirmektedir. Her ne kadar katılım müzakereleri süreci bir süredir fiili olarak ilerleyemese de Türkiye'nin bu değişen ve gelişen dinamik çevre politikası hedeflerine uyum sağlama yükümlülüğü devam etmektedir. Öte yandan AB'nin Yeşil İttifak kurduğu Norveç ve Japonya gibi, hatta onlardan daha güçlü ekonomik ve ticari bağın Gümrük Birliği ile kurulduğu dikkate alındığında, ülkemizin AB pazarındaki kazanımlarını ve payını koruyabilmesi için kuşkusuz Yeşil Mutabakat kapsamındaki gelişmeleri yakından izlemesi gerekmektedir. Günümüzde güncellenmesi için tarafların uzlaştığı ancak siyasi engeller nedeniyle ilerleme kaydedemediği Gümrük Birliği bugün AB pazarı ve küresel pazarda rekabetçi ve güçlü Türk markalarının, şirketlerinin yaratılmasında, ülkemizin üretim modelinin ve üretim araçlarının dönüşümünde, kalite standartlarının yükselmesinde itici

²⁷ European Commission, European Green Deal: New EU-Norway Green Alliance to deepen cooperation on climate, environment, energy and clean industry, 24 Nisan 2023, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_2391, Erişim Tarihi: 18 Eylül 2023

güçtür. Ancak yeşil dönüşümle beraber AB ile ticarete konu olan ürünlerin standartlarının ve üretim biçimlerinin değişeceği, bu dönüşümün alım gücü en yüksek olan AB pazarı ile sınırlı kalmayıp küresel alanda da yayılacağı, dolayısıyla dönüşümün hızla parçası olmayı başaran ekonomilerin daha nitelikli büyüme yakalayabileceği açıktır. Bu da Türkiye'nin AB'nin bu alandaki düzenleme ve girişimlerini yakından izlemesi ve uygulaması gerektiğini göstermektedir. Bir diğer husus Türkiye ile AB arasında siyasi gerilimlerin ekseninde ve pek çok politika alanında ayrışma ile seyreden ilişkilerde bir yeşil pencere açmak, Yeşil Mutabakat'ın alt başlıklarında daha olumlu, yapıcı ve iş birliğini teşvik edecek biçimde birlikte hareket etmek her iki taraf için de daha kazançlı sonuçlar doğuracak, ortak bir vizyonu hala paylaşabileceklerini gösterecektir.